อาหารสมอง

วีรกร ตรีเศศ

ทางสายกลางและความปรองดอง

"ปรัชญาทางสายกลาง" เป็นหนังสือเรียบเรียงจากภาษาจีน ตีพิมพ์ในปี 2009 (ชื่อฝรั่ง คือ Philosophy of The Mean) โดยกลุ่มผู้รู้ภาษาจีนอย่างดียิ่ง (สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยประเทศจีน และชมรมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเซี่ยเหมินในประเทศไทย) คุณธีรวุฒิ ตันติวงษากิจ เป็นหัวหน้าบรรณาธิการ

หนังสือที่น่าสนใจยิ่งนี้ในคำนำบอกว่า "วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณของจีนกว้างขวางและลึกซึ้งนัก 'ทางสายกลาง' เป็นแนวคิดด้านวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของจีนที่สืบทอดกันมา มีความหมายครอบคลุมทางปรัชญา การปฏิบัติตัวเข้าสังคมของคนจีน เน้น 'ความปรองดองเป็นสิ่งสำคัญ' การทำธุรกิจแสวงหา 'อัธยาศัยไมตรีต่อกันจึงจะมีลาภผล' การจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ลืม 'ความปรองดองก่อเกิดความเจริญรุ่งเรือง' หลักการในการปกครองประเทศคือการสร้าง 'สังคมที่กลมเกลียว'

แนวความคิดทางสายกลางนี้ขงจื๊อเป็นผู้ริเริ่มเสนอขึ้นมา ต่อมาหลานชายของขงจื๊อชื่อจื่อซือ (หรือซ่งจี๋) เกรงว่าแนวคิดนี้จะสาบสูญไป จึงได้เขียนหนังสือ 'ทางสายกลาง' ขึ้น เนื้อหาสำคัญของแนวคิดนี้คือแนะให้คนรู้จักอบรมบ่มสอนตนเอง ดูแลควบคุมตนเอง ปลูกฝังนิสัยตนเองให้เพียบพร้อมด้วยความดีงาม มีเมตตาธรรม สัจธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อร่วมสร้างสรรค์อาณาจักรแห่ง 'สันติสุขอันกลมเกลียว'

หลังยุคสมัยราชวงศ์ซ่งและราชวงศ์หยวน หนังสือ 'ทางสายกลาง' ได้เป็นหนังสือแบบเรียนและเป็นหนังสือที่ทางราชการกำหนดให้ใช้ในการสอบขุนนางกระทั่งถึงยุคปัจจุบันนี้ คุณค่าที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของ 'ทางสายกลาง' ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่มากมายในการดำรงชีวิต อาทิเช่น ทางสายกลางบอกเราว่าต้องใช้ความปรองดองเป็นที่ตั้งและรักษาความเป็นตัวของตัวเอง ยืนหยัดในหลักการและลดละทิฐิ เป็นคนคมในฝักและไม่สับสนเมื่อประสบปัญหา เคารพประเพณีที่สืบต่อกันมาและรู้จักสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง มุ่งแสวงหาความก้าวหน้าอย่างกระตือรือร้น และเมื่อประสบความสำเร็จแล้วก็ต้องรู้จักพอ มีจิตใจที่สงบนิ่งเหมือนน้ำ และยืนอยู่ด้วยลำแข้งของตนเอง..."

ผมขอนำเอาตอนเรื่อง "การดำเนินชีวิตในทางสายกลาง" กับ "การไม่ทำตัวต่ำต้อย ไม่ยโสโอหัง แต่เสมอภาคเท่าเทียม" มาให้อ่านกัน

"... พูดให้ถึงแก่นแล้ว การไม่ทำตัวต่ำต้อยและไม่ยโสโอหังก็คือการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียม เมื่อเผชิญกับผู้ที่เหนือกว่าต้องไม่หวาดหวั่นพินอบพิเทาหากอีกฝ่ายอ่อนแอกว่า ก็ไม่แสดงอาการยโสดูแคลน อันฐานะตำแหน่งย่อมมีสูงต่ำแตกต่างกัน วิชาความรู้ก็อาจตื้นลึกไม่เท่ากัน ทว่า คุณค่าของ

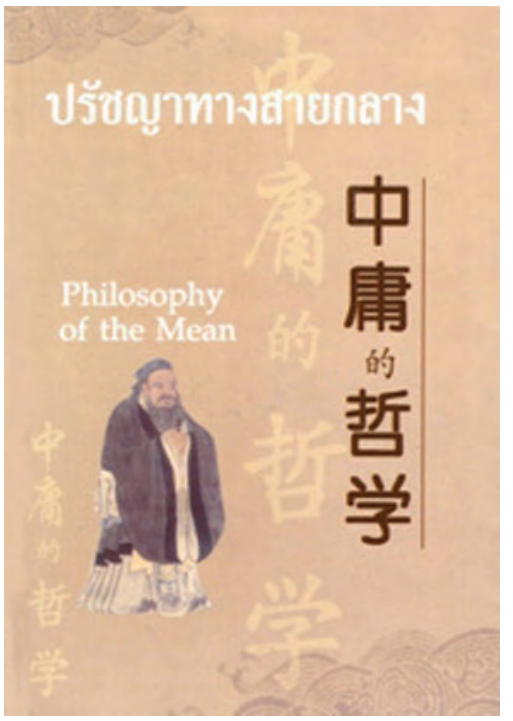

ความเป็นคนล้วนเสมอภาคเท่าเทียมกัน

คนเราล้วนต้องการศักดิ์ศรี แต่ในชีวิตจริงกลับมีบุคคลที่ยอมลดศักดิ์ศรีความเป็นคนอย่างไม่ละอายใจ พวกเขาพยายามประจบประแจงผู้ที่เหนือกว่าอย่างเต็มที่ถึงแม้อีกฝ่ายจะปฏิบัติตอบด้วยท่าทีหยิ่งยโสและแสดงมารยาททรามสักปานใดก็ไม่ยี่หระ แต่กับผู้ที่ด้อยกว่าพวกเขากลับดูหมิ่นเหยียดหยามโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของอีกฝ่ายเลย การปฏิบัติต่อผู้ที่มีฐานะเหนือกว่าหรือด้อยกว่าด้วยท่าที 2 ชนิดที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเช่นนี้ มิใช่วิสัยของสุภาพชน อีกทั้งเป็นสิ่งที่สุภาพชนรังเกียจชิงชัง

การเคารพต่อกันเป็นการฝึกฝนตนเองและเป็นอุปนิสัยอย่างหนึ่ง ความเคารพ นบนอบควรพอเหมาะพอควร ถึงแม้บทที่ต้องแสดงบนเวทีสังคมและฐานะทางสังคมของแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนล้วนต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ล้วนต้องการรักษาหน้าตาชื่อเสียงของตนเองไว้ หากคุณมองข้ามข้อเท็จจริงนี้ กล่าวคือคุณมีความเคารพ นบน้อมจนล้นเหลือให้บุคคลสำคัญ แต่ทำท่าทีเย็นชาปั้นปึ่งต่อผู้ที่มีบทเป็นเพียงตัวประกอบเล็กๆ เช่นนี้แล้ว เป็นธรรมดาที่ศักดิ์ศรีของตัวประกอบเหล่านั้นได้ถูกลบหลู่ ส่วนตัวคุณเองก็จะเกิดภาพลักษณ์ประเภท "ขี้ข้าพลอยพยัก" ในความรู้สึกของผู้อื่น

ผู้คนทั่วไปมักจะให้ความเคารพและยกย่องบุคคลที่ไม่ทำตัวต่ำต้อย ไม่ยโสโอหัง และปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ซูซื่อเป็นนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคของจีน ท่านเคยกล่าวไว้ว่า "ข้าพเจ้าสามารถอยู่เป็นเพื่อนกับเง็กเซียนฮ่องเต้ผู้เป็นจอมเทพ และข้าพเจ้าก็สามารถอยู่เป็นเพื่อนกับขอทานผู้ต่ำต้อยแห่งหอเปยเถียนเอวี้ยนได้เช่นกัน" ผู้คนทั่วไปล้วนทราบว่า เง็กเซียนฮ่องเต้เป็นเทพที่สูงศักดิ์ที่สุด แต่ในสายตาของซูซื่อแล้ว เง็กเซียนฮ่องเต้มิใช่ผู้ที่สูงส่งจนเอื้อมไม่ถึง ส่วนเหล่าขอทานในหอเปยเถียนเอวี้ยนแม้จะมีฐานะต่ำต้อยที่สุดในสังคม แต่ซูซื่อก็มิได้ถือเหตุดังกล่าวมาดูหมิ่นถิ่นแคลนพวกเขา ท่าทีของซูซื่อที่ไม่ทำตัวต่ำต้อยและไม่ยโสโอหังปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียมเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นตัวอย่างอันดีงามของผู้คนทั่วไป

เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นควรมีท่าทีปกติ ไม่ยินดียินร้ายกับอำนาจวาสนาของผู้ใด สงบมั่นคงและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยท่าทีที่เคารพนอบน้อมในระดับที่พอเหมาะพอควร ไม่ประจบสอพลอน่ารังเกียจ จึงเป็นการสอดคล้องกับวิถีแห่งทางสายกลางที่ไม่ทำตัวต่ำต้อย ไม่ยโสโอหังและปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียม

น้ำจิ้มอาหารสมอง

Where all think alike, no one thinks very much.

Walter Lippman

(นักหนังสือพิมพ์ผู้มีชื่อเสียงชาวอเมริกัน ค.ศ.1889-1974)

ในที่ซึ่งคนทุกคนคิดคล้ายกัน ไม่มีใครคิดอะไรมากนัก

การวางตัวอย่างพอเหมาะของมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญ ข้อคิดจากวัฒนธรรมจีนในเรื่องนี้ให้ประโยชน์และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของเรา..."

ติดต่อซื้อหนังสือได้ที่เว็บไซต์ www.liuzhong-thai.com; www.oec.xmu.edu.cn ●

เครื่องเคียงอาหารสมอง

คุณรู้ไหมครับว่า รักคืออะไร...เชิญอ่านเรื่องราวต่อไปนี้

เรื่องราวความรักอันเหลือเชื่อปรากฏขึ้นที่ประเทศจีนเมื่อเร็วๆ นี้ และได้รับการเผยแพร่ไปทั่วโลก เป็นเรื่องของผู้ชายคนหนึ่งกับหญิงที่มีอายุมากกว่าผู้ซึ่งหลีกหนีความมีชีวิตและรักกันอย่างสงบสุขกว่าครึ่งศตวรรษ ยายอายุ 70 ปี ผู้ซึ่งสลักหินเป็นบันไดด้วยมือมากกว่า 6,000 ขั้น ปีนภูเขาไปหาคู่รักอายุ 80 ปี ซึ่งจากเขาไปแล้ว เพื่อไปยังถ้ำซึ่งเป็นรังรักของพวกเขามากว่า 50 ปี

เมื่อ 50 กว่าปีที่แล้ว หลิว โกวเจียง ชายหนุ่มวัย 19 ตกหลุมรักแม่หม้ายลูกติดนาม ซูเฉากวิน ดังนิยายโรมิโอกับจูเลียตอันเลื่องชื่อของเชคเปีย ผองเพื่อนและญาติๆ กล่าวขวัญถือความสัมพันธ์อันเนื่องจากความต่างของวัยกับความจริงที่ว่าซูมีลูกแล้ว ในขณะนั้นเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมและรับไม่ได้ ที่ชายหนุ่มจะรักกับผู้หญิงที่แก่กว่า เพื่อหลีกหนีพวกปากตลาดและการดูถูกของสังคม ทั้งคู่ตัดสินใจพากันหนีและอาศัยอยู่ในถ้ำที่เจียงจิน เมืองชนบททางตอนใต้ของเขตปกครองตนเองชงควิน เมื่อเริ่มต้นชีวิตไม่มีอะไร ไม่มีไฟฟ้า หรือแม้กระทั่งอาหาร ทั้งคู่ กินหญ้าและพืชหัวที่พบแถวๆ ภูเขา และหลิวก็ได้ประดิษฐ์ตะเกียงน้ำมันก๊าดเพื่อให้แสงสว่างรวมทั้งนำทางชีวิต

ซูรู้สึกว่าเธอผูกมัดหลิว จำกัดอิสระของหลิว เธอถามคำถามซ้ำๆ กับหลิวว่า "หลิว เธอเสียใจมั้ย" "ตราบเท่าที่เราขยัน ชีวิตเราจะดีขึ้น" คือคำตอบที่ออกจากปากของหลิวเสมอเมื่อเจอคำถาม

ในปีที่สองของชีวิตบนภูเขา หลิวเริ่มแกะสลักบันได และทำอย่างนั้นต่อเนื่อง มากว่า 50 ปี เพื่อที่จะให้คู่ชีวิตของเขาลงจากภูเขาได้โดยง่าย

ครึ่งศตวรรษต่อมา-ปี 2001 นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งได้ค้นพบป่าและต้องประหลาดใจที่พบคู่รักวัยชราและบันไดที่สลักด้วยมือกว่า 6,000 ขั้น หลิว หมิงเส็ง หนึ่งในลูกทั้งเจ็ดกล่าวว่า "พ่อ-แม่ของเรารักกันมาก พวกเขาอาศัยอยู่อย่างสันโดษมากว่า 50 ปี และไม่เคยทิ้งกันแม้แต่วันเดียว บันไดที่สลักด้วยมือกว่า 6,000 ขั้นที่มานะทำขึ้นหลายปีเพื่อความสบายของแม่ แม้ว่าเธอจะไม่ได้ลงจากภูเขาบ่อยเช่นนั้น"

คู่รักอาศัยอยู่อย่างสงบมากว่า 50 ปี กระทั่งสัปดาห์ที่แล้วหลิวชายวัย 72 ในวันนี้กลับจากงานประจำวันที่ไร่จากนั้นก็ทรุดกายลง ซูนั่งและสวดมนต์กับสามี จากนั้นหลิวก็จากไปภายในอ้อมกอดของภรรยา ดังที่เห็นความรักของหลิวที่มีต่อซูไม่มีใครสามารถแกะมือของเขาออกจากมือภรรยาได้ แม้กระทั่งหลังเขาตาย

คุณสัญญาว่าจะดูแลฉัน คุณจะอยู่กับฉันจนถึงวันที่ฉันตาย แต่ตอนนี้คุณจากฉันไปก่อน ฉันจะอยู่อย่างไรถ้าไม่มีคุณ เธอใช้เวลาหลายวัน พูดประโยคซ้ำๆ แผ่วๆ และสัมผัสโลงศพของสามีด้วยน้ำตานองหน้า

ในปี 2006 เรื่องราวของพวกเขากลายมาเป็นเรื่องรักติดอันดับท็อปเทนในประเทศจีน ซึ่งรวบรวมโดย Chinese Women Weekly รัฐบาลท้องถิ่นตัดสินใจอนุรักษ์บันไดแห่งความรัก และรังรักของพวกเขาเป็นพิพิธภัณฑ์ ยังผลให้เรื่องราวแห่งความรักนี้มีอยู่ตลอดไป